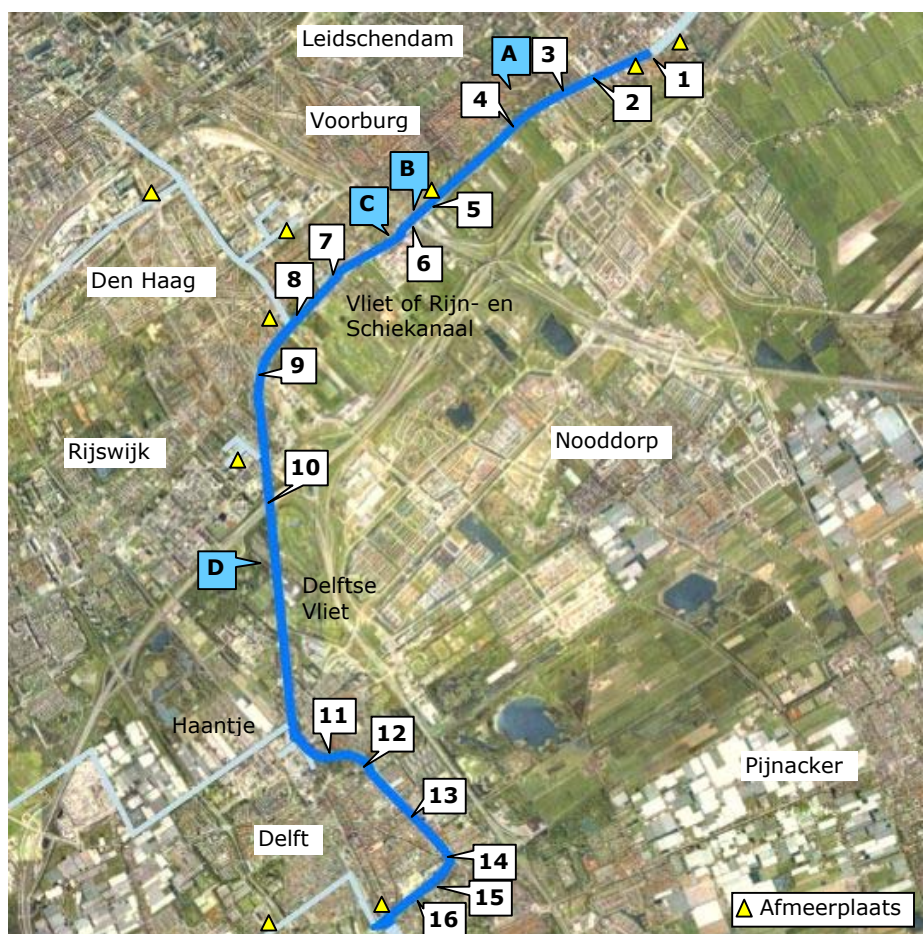

Traject	Leidschendam - Delft
Afstand	11,5 km
Startpunt Leidschendam	Sluis Leidschendam
Startpunt Delft	De Kolk
Bijzonderheden	
Max. breedte	7,0 m.
Max. hoogte	7,0 m.
Max. diepgang	2,50 m.
Max. lengte	68 m.
Kenmerken	Luw vaarwater, recreatievaart en beperkte beroepsvaart van Leidschendam tot Den Haag. Overige vaarwater is doordeweeks druk met beroepsvaart.

Met dank aan
Deelnemende Gemeenten
Deelnemende Waterschappen
Prov. Zuid-Holland
Wikipedia.nl
VVV's

Ontwerp en redactie
BICT en EigenWijsWerk
ontwikkelden deze route in opdracht van de vereniging **Water-Stad-Land**

En een vaarttocht vol tegenstrijdige belangen!
De tolgelden die de beurs van Hendrik van Naaldwijk vulden, zorgden voor jaloezie bij de steden Gouda en Dordrecht.
De droge voeten van de Delftenaren hadden een vaarttocht met obstakels voor de schippers tot gevolg.

Maar ook pittoreske landhuizen en eeuwenoude bruggetjes. Gluren in achtertuinen en vogels spotten in de oude stadsparken.
Varend over de Vliet is van de drukke Randstad bijna niets te merken.

	Naam	Afmetingen	Telefoon	Marifoon	
1	Sluis Leidschendam	BB H1 W7.0 L70 D2,5		18	Bediening. Gehele jaar: ma.-vr 6:00-22:00 Vaarseizoen: za. 9:00-18:00 zo.10:00-18:00 Overig za. 9:00-14:00 zo. Gesloten
2	Sytwendebrug	BB H2,5 W10,5			Zie 1
3	Spoorbrug	Vast H5,6 W7,3			
4	Wijkerbrug	BB H2,4 W7,3			Zie 1. Brugwachter gaat met u mee.
5	Kerkbrug	BB H2,4 W7,3			Zie 4.
6	A12 en spoorbrug	Vast H5,6 W30			
7	Oude Tolbrug	BB H2,4 W10,5			Zie 4.
8	Nieuwe Tolbrug	BB H2,4 W7,5			Zie 4.
9	Hoornbrug	BB H4,1 W10			Zie 1. Zondags gesloten
10	Het Fortuin	Vast H7 W11,9			
11	Reineveldbrug	BB H4,3 W10			Zie 1. Zondags gesloten
12	Plantagebrug	BB H2,5 W10,5			Zie 1. Wordt bediend door Koepoortbrug
13	Koepoortbrug	BB H2,5 W10,5			Zie 1.
14	Oostpoortbrug	BB H1 W15,7			Zie 1.
15	Sebastiaansbrug	BB H4,5 W10,5			Zie 1. Wordt bediend door Hambrug
16	Hambrug	BB H1,4 W10,5			Zie 1.

Sluis Leidschendam

Uw vaartocht begint in Leidschendam. In 1324 besloot graaf Willem III om daar in de Vliet een dam aan te leggen. Bij aanhoudende oostenwind werd het water opgestuwd vanuit Rijnland en liep Delft regelmatig onder water. De dam bij Leiden kreeg al snel de naam [Leidschendam](#).

De dam maakte onderdeel uit van een stelsel van dammen die Waterschap Delfland moesten beschermen tegen het water afkomstig uit Waterschap Rijnland. De dam zorgde ervoor dat de Delftenaren droge voeten hielden, maar voor de schippers was de dam een obstakel. Op de dam werd voor de scheepvaart een [overtoom](#) of overhaal gebouwd. Een overtoom is een bouwwerk van lieren en boomstammen waarmee de schepen over de dam getrokken werden. De dam met overtoom zorgde voor veel tijdsverlies. Zeker toen de handel in en tussen Leiden en Delft toenam, ontstonden er files bij de dam. Sommige schippers verscheepten hun goederen van de ene zijde naar de ander zijde van de dam. Hierdoor ontstond bedrijvigheid dat meer mensen naar de dam trok, waardoor langzamerhand een dorp ontstond. Om de files tegen te gaan kwam Hendrik van Naaldwijk rond 1489 op het idee om een sluis in de dam te plaatsen, waardoor een korte en snelle doorvaart van Zuid-Nederland naar Amsterdam (via Spaarndam) ontstond. Hendrik zag zijn inkomsten groeien door de toenemende vaart en sluisgelden. De steden Gouda en Dordrecht, die aan de alternatieve route lagen, zagen hun tolgelden en stapelgelden slinken. Één jaar na de opening van de Leidse Sluis stuurden Gouda en Dordrecht 400 man naar Leidschendam en werd de sluis aan stukken geslagen. Om de zaak niet verder op de spits te drijven herstelde men de sluis niet. Pas nadat Leiden in 1572 van het Spaanse beleg was ontzet, werd de noodzaak van de sluis erkend door Delft en Leiden. In 1578 kreeg Delft vergunning om de sluis te herstellen en weer protesteerden Gouda en Dordrecht. Daardoor werd de vergunning ingetrokken en werd de sluis clandestien gebruikt. Tijdens het twaalfjarig bestand van de [Tachtigjarige oorlog](#) in 1617 kwam aan het illegale gebruik van de sluis een eind. Alle belanghebbende steden kwamen tot overeenstemming over een doorvaartregeling. In 1887 en 1888 werd het sluizencomplex gebouwd zoals we het nu kennen.

Onder het genot van een kopje koffie of ijsje is het genieten: er is altijd wat te zien aan de sluis!

De Wijkerbrug was in 1636 een vaste houten brug die te laag bleek voor de trekschuit. De schippers klaagden dat bij het passeren van de

Let op! De Vliet is hier smal en de vaarsnelheid gering. Als er een stevige dwars wind staat varen grote en hoge schepen ietwat dwars. Geef u en uw mede vaarweggebruiker de ruimte.

Voor de brugbediening gaat de brugwachter met u mee.

Uw vaartocht begint bij de sluis.

Het niveau verschil is ongeveer 20 cm. De Delftse peil ligt hoger dan de Leidse. Na het uitvaren van de sluis dient u goed op te letten. Op zomerse dagen kan het zeer druk zijn en het kanaal is smal.

Na 700 m passeert u de Sytwendebrug en iets verderop ligt de Spoorbrug. *Let op! Grote schepen nemen vaak de doorvaart aan de westzijde. Komend van Leidschendam dient u rekening te houden dat een groot schip voor u de rechter doorvaart neemt.*

Na de spoorbrug ligt de Wijkerbrug over het vaarwater. De brug ligt ietwat in een bocht.

0

1,7

Wijkerbrug

brug allerlei maatregelen getroffen moesten worden om het schip verder in te laten zinken. Het klagen van de schippers hielp. De brug werd verhoogd. Even later stond een nieuwe groep klagers op de stoep van de bestuurders. De brug was te hoog geworden. Een voerman met een kar hooi was op de brug verongelukt en de boeren vreesden het ergste voor de winter als de wegen glad waren.

De Wijkerbrug behoort samen met de Kerkbrug, de Nieuwe Tolbrug en de sluizen tot de waterbouwwerken die tussen 1887 en 1894 zijn verbouwd in het kader van de schaalvergroting van de scheepvaart.

Zie kaartje punt A.

In de voormalige Rusthof huiste ooit Voorburgs beroemdste inwoner [Prinses Marianne](#), dochter van Koning Willem I. Na een mislukte verloving met de Zweedse Prins Gustaaf Wasa trouwde ze met haar neef Prins Albert van Pruisen. Deze prins bleek er een losbollig leven op na te houden, iets waar de prinses in 1845 meer dan genoeg van had. Ze verliet het hof en haar kinderen (gedwongen). Na wat omzwervingen kocht ze de Rusthof in Voorburg. Op de Rusthof ontmoette ze haar prins op het witte paard: de koetsier Johannes van Rossum. Haar openlijke liefde voor haar prins -en de zwangerschap die volgde- had tot gevolg dat het Oranjehuis alle contacten met haar te verbrak en werd haar de toegang tot Pruisen, en dus feitelijk tot haar kinderen, ontzegd.

Voor de Kerkbrug ligt rechts de haven van Voorburg. Van hieruit kunt u het oude centrum van Voorburg bezoeken.

Zie kaartje punt B.

Aan uw rechterzijde, even voor de Utrechtse Baan (A12 viaduct), ziet u een herenhuis gebouwd in de [neoclassicistische](#) stijl. Boven op de gevel pronkt een raadselachtige zijn: 'In de Wereldt is veel Gevaer'. De Leerlooier Jean Nau kocht in 1738 de toenmalige boerderij en legde kleiputten aan waarin koeienhuiden werden gelooid. De burens hebben ongetwijfeld last gehad van de ondraaglijke stank van het looizuur. Dit is wellicht ook de reden dat Jean het huis van de burens heeft overgenomen. De zoon van Jaen heeft het huidige herenhuis gebouwd en deze van tekst voorzien. De oorsprong van de tekst is niet bekend.

Tegen de spoorlijn Den Haag – Utrecht (A12 viaduct) ligt het buitenhuis [Hofwijck](#) van [Constatijn Huygens](#), dat in 1642 werd onthuld. Constatijn was een multi-talent.

1100 m na de Wijkerbrug passeert u de Kerkbrug.

Het A12 viaduct ligt kort achter de Kerkbrug. Als u een bezoek wilt brengen aan Hofwijck kunt u voor het viaduct afmeren of aan de steiger van Hofwijck.

3,2

Zie kaartje punt C.

Naast secretaris van de Prinsen van Oranje [Frederik Hendrik](#) en Willem I was hij dichter, componist, kustkenner én vader van Constatijn en [Christiaan Huygens](#). Het huis en de bijbehorende tuin zijn symmetrisch gebouwd. De verhoudingen tussen de afmetingen zijn hierbij zeer bewust gekozen. De tuin was namelijk gebaseerd op het menselijk lichaam, waarbij het huis het hoofd vormde met de vensters als oren, neusgaten en ogen. Na de dood van zijn vader Christiaan Huygens heeft nog lange tijd in het huis gewoond. Het huis is in 1849 geveild en voor afbraak gered door [Guillaume Groen van Prinsterer](#) een protestants-christelijke politicus die streed tegen ongelof en revolutie.

Aan het eind van de 19e eeuw wordt een deel van de tuin geamputeerd. De tuin moest plaatsmaken voor de nieuwe spoorlijn Den Haag – Utrecht. Door de verkoop van de grond kon het toen bouwvallige huis weer in ere hersteld worden.

Één van de eerste versies van de Oude Tolbrug wordt al in 1274 genoemd. De laatste wijziging dateert uit 1956 en heeft 'zijn tol geëist'. De bouwstijl uit de 19e eeuw moest wijken voor de stijl van de 20e eeuw. De Nieuwe Tolbrug is kort geleden gerestaureerd en behoort tot één van de pareltjes van de Vliet. De brug slijt haar oude dag als fietsbrug.

De Oude Tolbrug ligt in 3,8 een bocht naar bakboord (links). Houdt u rekening met tegemoetkomend verkeer. De Nieuwe Tolbrug passeert u na 650 m. Let op! U nadert een hoofdvaarwater.

Hoornbrug

De Hoornbrug vormt het begin van de Delfse Vliet. Deze oeververbinding bestond al in de 12^e eeuw. De brug is de afgelopen jaren een bron van discussie geweest. Als hoofdader van het verkeerswegennet rondom Rijswijk is een opening van de brug, tijdens de spits, een kleine ramp. Voor de aanvoer van bouwmaterialen en afvalverwerking van Den Haag is het noodzakelijk dat de scheepvaart een goede doorvaart heeft. En dat de Hoornbrug ook tijdens de spits open moet. Deze strijd der belangen woedt voort...

U bevindt zich op het 5,1 drukke deel van de route (op doordeweekse dagen). Ongeveer 625 m verder ligt de Hoornbrug.

Voorbij de Hoornbrug ligt aan de rechterzijde de Zeehaven van [Rijswijk](#), gegraven als werkvoorzieningsproject in de dertiger jaren van de vorige eeuw. Werklozen werden voor 40 cent per uur ingezet om het werk te klaren en in 1937 was de haven een feit. De eerste gebruiker van de ongebruikte haven diende zich rond 1950 aan: De Nederlandse Houtimport Maatschappij wilde met kleine [coasters](#) het hout aanvoeren. Maar dan moest wel de zuidelijke havenarm met 155 meter verlengd worden. De gemeente Rijswijk hoopte dat 'als er één schaap over de dam was, er vanzelf meer zouden volgen' en investeerde. Helaas stopte de houtinvoer nog geen tien jaar later en werd de haven weer grotendeels werkloos.

Na de Hoornbrug ligt De Delftse Vliet in één rechte lijn voor u.

	Wetenswaardigheden	Praktische vaarinformatie	km
--	--------------------	---------------------------	----

Zie kaartje punt D.

Na het Fortuinviaduct ligt een park met restaurant aan uw rechterzijde. Wellicht tijd voor een wandeling in combinatie met een bezoek aan het restaurant.

Een kilometer verderop ligt aan uw linkerzijde een porseleinfabriek. Voor een bezoek kunt u voor de deur afmeren.

Oostpoortbrug

Delft in zicht. Delft is ontstaan aan een gegraven waterloop, de 'Delf', en heet daar ook naar; *delven* betekent *graven*. Graaf Willem II verleende Delft op 15 april 1246 stadsrecht.

De bloei in de handel en nijverheid trok velen naar de stad. De stad had baat bij de groei van haar bevolking. Dit had ook een keerzijde. Door de dicht op elkaar gepakte woningen had de brand in 1536 vrij spel en legde een groot gedeelte van de stad in as.

Omdat je vroeger beter bier dan water kon drinken (van waterzuivering hadden ze nog geen kaas gegeten in die tijd), vestigden zich een groot aantal bierbrouwerijen in de stad om aan de grote behoefte te voldoen. De brouwerijen hadden het Vlietwater nodig als hoofdingrediënt. Dat zelfde water was van cruciaal belang voor de bloeiende lakenindustrie in de stad. De lakens werden toentertijd van wol gemaakt. De wol werd gewassen, geveerd en uitgespoeld en daar was veel water voor nodig. Het afvalwater werd zonder pardon geloosd. Zo kwamen de bierbrouwers en de lakenindustrie tegenover elkaar te staan. Om uit deze impasse te komen, besloot het stadsbestuur om het waterwegenstelsel in de stad in tweeën te scheiden. De wolindustrie werd gevestigd in het ene deel van de stad, de bierbrouwers in het andere. Deze gescheiden grachtenstructuur is nog steeds goed zichtbaar.

Ook Willem van Oranje had te maken met tegenstrijdige belangen. Hij vocht onder andere voor godsdienstvrijheid en daar was niet iedereen het mee eens. In 1584 werd de Prins vermoord.

Delft, een sfeervol stadscentrum waar het heerlijk toeven is. Kennisstad met een rijk water verleden. De mensen van het TIP (Toeristisch Informatie Punt) wijzen u graag de weg. Het TIP is gevestigd aan de Hippolytusbuurt 4.

Als u het Fortuinviaduct gepasseerd bent komt u halverwege het voetveer van Rijswijk tegen. Het is een vrij varende pont.

Na de insteekhaven aan stuurboord (rechts) maakt het hoofdvaarwater een bocht naar bakboord (links). Voor u ligt de Reineveldbrug. *Let op! Grote en hoge schepen komen via de rechter doorvaart.*

Na de Reineveldbrug passeert u de Plantage en Koepoortbrug. Tussen deze bruggen ligt een roeivereniging. Matig uw snelheid.

Na de Koepoortbrug maakt het vaarwater een bocht en passeert u de Oostpoortbrug (draaibrug).

Kort daarop passeert u de Sebastiaanbrug en de Hambrug (fiets). **11,4**

100 m na de Hambrug ligt de Kolk.

Let op! Dit is een gevaarlijke bocht naar bakboord (links) u heeft geen overzicht. Schepen met marifoon, informeer bij de brugwachter via kanaal 22 naar eventueel tegemoetkomend verkeer. Meldt u ook via kanaal 10.